

حق بر شناختن پدر و مادر بیولوژیک

محمد راسخ (Ph.D.)^{۱،۲}؛ امیرحسین خدایرست (M.A.)^۲

۱- گروه حقوق عمومی و بین الملل، دانشکده حقوق، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران.

۲- گروه حقوق و اخلاق زیستی، مرکز تحقیقات بیوتکنولوژی تولید مثل، پژوهشکده فناوری‌های نوین علوم پزشکی جهاددانشگاهی-ابن‌سینا، تهران، ایران.

چکیده

فناوری و زیست-فناوری‌های نوین، امکان اهدای گامت و جنین را به زوجین نابارور فراهم آورده است. در نتیجه، یکی از پرسش‌های مهمی که رخ نموده این است: آیا کودک حاصل از اهدای یاد شده، حقی بر شناختن پدر و مادر بیولوژیک خود دارد؟ برای پاسخ گفتن به این پرسش، ابتدا باید معنای حق را مشخص ساخت. چهار معنای حق-ادعا، حق-آزادی، حق-قدرت و حق-مصونیت برای حق برشمرده‌اند. دو معنای ادعا و آزادی، به ترتیب به عنوان ادعای قوی و ضعیف، در این مسأله قابل تصور است. انتخاب بین این دو اما منوط به روشن ساختن مبنا و نظریهٔ موجهه حق است. حق برای حفظ گوهر انسانی به کار می‌رود. گوهر انسانی، منشأ دو ارزش «کرامت ذاتی» و «فاعلیت اخلاقی» است. بر این اساس، به نظر می‌رسد شناختن منشأ بیولوژیک، گوهر انسانی یا ارزش‌های کرامت ذاتی و فاعلیت اخلاقی را به خطر نمی‌اندازد. در نتیجه تنها می‌توان از حق-آزادی بر شناختن پدر و مادر بیولوژیک دفاع کرد که از دیگران، دولت و جامعه، نمی‌خواهد به نحو فعال به دنبال آگاه ساختن فرزند از منشأ بیولوژیک خود باشند. با این همه، در موارد استثنایی که عدم آگاهی به منشأ مذکور، موجب به خطر افتادن «شخص بودن» و «انسانیت» فرد شود، معنای ضعیف می‌تواند به معنای قوی تبدیل شود.

کلید واژگان: ناباروری، محرمانگی، حق، حق-ادعا، حق-آزادی، پدر و مادر بیولوژیک.

مسئول مکاتبه: دکتر محمد راسخ، گروه حقوق عمومی و بین‌الملل، دانشکده حقوق، دانشگاه شهید بهشتی، بلوار دانشجو، اوین، تهران، ایران.

پست الکترونیک: m-rasekh@sbu.ac.ir